

Микола ПОГОРЕЦЬКИЙ,
доктор юридичних наук, професор,
заступник начальника
Управління Служби безпеки України

Олена БУСОЛ,
кандидат юридичних наук,
заступник начальника відділу –
керівник групи по боротьбі з корупцією
Міжвідомчого науково-дослідного
центру з проблем боротьби
з організованою злочинністю
при Раді національної безпеки
і оборони України

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕКЛАРУВАННЯ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ ОСІБ, УПОВНОВАЖЕНИХ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ, ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Ключові слова: корупція, декларування, доходи, видатки, особи, уповноважені на виконання функцій держави.

Корупція на сучасному етапі формування і становлення України як незалежної, демократичної, правової держави є особливо небезпечним явищем, що становить реальну загрозу національній безпеці держави, підриваючи її конституційний лад. Вона гальмує хід економічних реформ, завдає шкоди функціонуванню державного апарату, порушує принципи верховенства права, встановлений порядок здійснення повноважень службовими особами органів державної влади, попирає конституційні права та свободи людини, негативно впливає на моральний стан суспільства, дискредитує державу на міжнародному рівні.

Корумпованість українського суспільства, яка останніми роками має стійку тенденцію до посилення в Україні, сповільнює

процес її європейської та євроатлантичної інтеграції. Так, згідно з рейтингом Трансперенсі Інтернешнл Україна посідає 134 місце серед 180 країн світу за рівнем сприйняття корупції. У 2008 році цей індекс становив 2,5 (за шкалою від 0 до 10, де межа 3,0 і нижче свідчить про високий рівень сприйняття корупції) [1]. Тому декларування видатків є одним із засобів, що має запобігти використанню посадовцями службових можливостей в особистих цілях, в інтересах бізнес-структур чи будь-яких інших зацікавлених суб'єктів. Від ефективності цього механізму значною мірою залежать і ефективність самої влади, і довіра суспільства до неї, і ствердження у державі соціальної справедливості, моральності та верховенства права. Декларування видатків – необхідний елемент публічності влади, який забезпечує

прозорість, чесність і відповідність заявленим морально-етичним принципам, сприяти не допущенню проявів корупції та зловживання службовим становищем, конфлікту службових та особистих інтересів [2].

Зважаючи на актуальність цієї проблеми, окремі її питання досліджувалися у працях вітчизняних правників О. Кальмана, А. Козловського, М. Мельника, Г. Омельченка, М. Ховранюка, Ю. Якіменка, С. Яременка й інших, проте низка цих питань і досі належним чином не вирішена, чому є доказом існуючі прогалини у вітчизняній теорії, законодавстві та практиці. А тому метою нашої статті є висвітлення, в межах визначеного обсягу, наявних проблем декларування доходів та видатків осіб, уповноважених на виконання функцій держави, та членів їх сімей, з урахуванням досвіду зарубіжних країн, а також визначення шляхів забезпечення вищого рівня підзвітності державних посадовців, кращого контролю за дотриманням стандартів етики й адміністративної діяльності українською владою.

Враховуючи високий рівень корупції в Україні, Указом Президента України «Про Концепцію подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності» від 11 вересня 2006 року № 742 визначені тенденції до посилення корупційних ризиків, серед яких, окрім інших, виділено недосконалість законодавства про державну службу, зокрема з питань декларування і контролю за активами та видатками державних службовців, членів їх сімей та близьких родичів [3].

В Законі України «Про державну службу» вперше у вітчизняному законодавстві закріплено норму щодо декларування доходів державними службовцями в Україні, однак механізму її виконання не передбачено. Відповідно до ст. 13 цього Закону особа, яка претендує на зайняття посади державного службовця третьої–сьомої категорій, передбачених ст. 25 зазначеного Закону, подає за місцем майбутньої служби відомості про доходи та зобов'язання фінансового характеру, у тому числі і за кордоном, щодо себе і членів своєї сім'ї. Особа, яка претендує на зайняття посади державного службовця першої і другої категорій, передбачених ст. 25 цього Закону, повинна подати також відомості про належні їй та членам її сім'ї не-

рухоме та цінне рухоме майно, вклади у банках і цінні папери. Зазначені відомості подаються державним службовцем щорічно. Порядок подання, зберігання і використання цих відомостей встановлюється Кабінетом Міністрів України [4].

Постановою Кабінету Міністрів України «Про застосування статті 13 Закону України «Про державну службу» від 11 серпня 1995 року № 641 визначалися термін та порядок подання і зберігання декларації про доходи державних службовців [5].

Комітетом з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією було рекомендовано направити на доопрацювання проект закону про внесення змін до ст. 13 Закону України «Про державну службу». Законопроектом (реєстр. № 2553) пропонувалися зміни до порядку декларування доходів державними службовцями та обов'язку заповнювати усі розділи декларації про доходи, що розповсюджується на всі категорії державних службовців. Слушною була думка членів Комітету і про те, що декларування доходів лише державних службовців, без зазначення доходів членів їх сімей, позбавляє сенсу цей вид контролю. Адже в такому випадку неправомірно отримані державним службовцем доходи можуть бути оформлені як доходи дружини, дітей тощо і при цьому не будуть предметом перевірки відповідних контролюючих органів [6].

Натомість Постановою Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про державну службу» від 19 вересня 2008 року № 548-VI (618-17) за основу було прийнято проект Закону України «Про державну службу» (реєстр. № 1400), з якого взагалі було вилучено зміст ст. 13 (скасована Постановою Верховної Ради України «Про скасування результатів голосування за Постанову Верховної Ради України від 19 вересня 2008 року «Про прийняття за основу проекту Закону України про державну службу» від 2 жовтня 2008 року № 618-VI).

Отже, фактично декларування доходів і видатків особами, уповноваженими на виконання функцій держави, почало здійснюватися з 1997 року, коли наказом Міністерства фінансів України було затверджено форму декларації про доходи, зобов'язання

фінансового характеру та майновий стан державного службовця і особи, яка претендує на зайняття такої посади [7].

Відповідно до п. 18.9 ст. 18 Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» форма декларації визначається центральним податковим органом та узгоджується з комітетом Верховної Ради України, відповідальним за проведення податкової політики, виходячи з таких умов: загальна частина декларації повинна мати спрощений вигляд та не містити відомостей про доходи або витрати, які отримує (несе) незначна кількість платників податку; декларація є єдиною для всіх законодавчо встановлених випадків її подання [8].

На сьогодні в Україні існує декілька форм декларацій з доходів фізичних осіб: 1) Основна Декларація про доходи, одержані з 1 січня по 31 грудня поточного року або за інший період звітного року; 2) Декларація про доходи та майновий стан осіб, які звернулися за призначенням усіх видів соціальної допомоги, та довідки про склад сім'ї або зареєстрованих у житловому приміщенні/ будинку осіб; 3) Декларація про валютні цінності, доходи та майно, що належать резиденту України і знаходяться за її межами; 4) Декларація про майно та доходи кандидата в народні депутати України; 5) Декларація про майно та доходи кандидата в депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та на посаду сільського, селищного, міського голови; 6) Декларація про доходи, зобов'язання фінансового характеру та майновий стан державного службовця та особи, яка претендує на зайняття посади державного службовця [7; 9; 10; 11; 12; 13]. Отже, існує декілька видів форм декларації про доходи фізичних осіб, одна з яких – щодо декларування доходів державних службовців. Проте Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб» передбачає запровадження «єдиної форми» декларації. Однак, незважаючи на прийняття цього закону, до законодавчих актів України не було внесено відповідних змін. Таким чином, форма основної декларації про доходи не змінювалася з 1993 року.

Відповідно до чинного законодавства декларацію про доходи в Україні подають державні службовці, посадові особи місце-

вого самоврядування, а також кандидати на зайняття таких посад. Вони приймаються за місцем роботи та зберігаються в особових справах працівників. Наведена в деклараціях інформація перевіряється Державною податковою адміністрацією України та правоохоронними органами під час проведення спільно з Головдержслужбою України комплексних перевірок дотримання вимог законів України «Про державну службу», «Про боротьбу з корупцією», інших нормативно-правових актів з питань державної служби і запобігання проявам корупції в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Кожного року Головдержслужбою України узагальнюється надана органами державної влади інформація щодо подання державними службовцями та іншими особами, уповноваженими на виконання функцій держави, відомостей про доходи та зобов'язання фінансового характеру, у тому числі й за кордоном, за попередній рік. Окрім того, достовірність поданих у деклараціях даних контролюється під час проведення Головдержслужбою України разом з Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством освіти і науки України, Державною податковою адміністрацією, Службою безпеки України обов'язкових спеціальних перевірок відомостей, що їх подають кандидати на зайняття посад державних службовців, призначення або погодження призначення на які здійснюється Президентом України або Кабінетом Міністрів України. Результати спеціальних перевірок засвідчили, що 60% виявлених невідповідностей впродовж 2007 року (2006 року – 35,1 %) стосувалися декларування доходів.

Відповідно до встановленого порядку службовці третьої–сьомої категорій, розпочавши службу і надалі щорічно, подають відомості про доходи та зобов'язання фінансового характеру (в тому числі за кордоном) щодо себе і членів своєї сім'ї. Службовці вищих (першої–другої) категорій (рівень заступників міністрів, керівників та заступників керівників держкомітетів, голів та заступників голів обласних держадміністрацій, керівників підрозділів Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України й Апарату Президента України), крім цього,

подають відомості про належні їм та членам їхніх сімей нерухоме і цінне рухоме майно, вклади в банках та цінні папери.

Для порівняння зі змістом відомостей, які декларуються українськими державними службовцями, у США декларується вартість кожного фінансового активу державного службовця та дивідендів, які на ці активи отримані. Декларується кожна операція з майном та активами (купівля, продаж, обмін) на суму понад 1 тис. доларів; вартість та підстави отримання кожного подарунка, вартість якого перевищує встановлену межу; витрати на кожну подорож, не пов'язану з офіційними відрядженнями, якщо за неї сплачував не сам службовець; кожне фінансове чи майнове зобов'язання службовця; кожне інше джерело доходу, який перевищує 5 тис. доларів. Відповідні відомості зазначаються окремо (з певними варіаціями) також стосовно подружжя і «залежних» дітей (неодружених, віком до 21 року, які живуть із батьками).

Звертає на себе увагу те, що в українському варіанті декларації вказується лише загальна сума доходів і фінансових зобов'язань (з розподілом за видами, але без зазначення джерел) окремо для державного службовця і разом – для членів його сім'ї. Зокрема, перелік об'єктів нерухомості та їх метраж без зазначення їхньої вартості; перелік транспортних засобів із зазначенням об'ємів двигунів також без зазначення їхньої вартості; номінальна вартість цінних паперів (без зазначення, які саме це папери), розмір внесків до статутних фондів підприємств (без зазначення, які це підприємства), сума коштів на рахунках у банках та інших фінансових установах (без зазначення, в яких саме).

Водночас у США вищі посадові особи всіх трьох гілок влади зобов'язані публічно декларувати своє фінансове становище. Якщо говорити про виконавчу владу, то приблизно 20 тис. чиновників вищого рівня охоплені системою публічного декларування. Їхні декларації, які заповнюються щорічно, доступні для засобів масової інформації і громадськості. Будь-який громадянин США, заповнивши заявку встановленого зразка (в ній, зокрема, він зобов'язується не використовувати отримані дані у протизаконних або комерційних

цілях), може ознайомитися й отримати копію декларації будь-якого посадовця, на якого поширюється «публічна» система декларування, починаючи з президента країни. При цьому, якщо обсяг декларації не перевищує 333 сторінки, то копію громадянин отримує безкоштовно.

Паралельно існує й інша система декларування – конфіденційна. Вона призначена для посадовців, які працюють у таких «чутливих» сферах, як, зокрема, державні контракти, закупівлі, гранти та ліцензії. Зміст відомостей, які декларуються службовцями в цій системі, доступний лише відповідним державним органам, проте закритий для громадськості. В американську декларацію, на відміну від вітчизняної, не вноситься заробітна плата службовця. Мета такої декларації – засвідчити доходи поза основним місцем роботи. У підсумку, якщо з американської декларації можна дізнатися, яким є фінансове становище службовця, які він має доходи, крім заробітної плати, то з української максимум – скільки офіційно заробляє державний службовець, яку йому виплатили матеріальну допомогу і що в принципі є в нього з того, що може приносити якісь гроші. Про реальне фінансове становище державного службовця і його сім'ї з декларації дізнатися неможливо [14].

Фінансова перевірка державних службовців здійснюється також в інших країнах світу з різним розвитком як економіки, так і правової сфери (Албанія, Аргентина, Латвія, Румунія, США, Франція та ін.). Наприклад, в Албанії 10 квітня 2003 року прийнято Закон «Про подання декларацій та аудит майна, фінансових зобов'язань осіб, обраних на виборчі посади, та окремих державних службовців». Відповідно до Закону декларації зобов'язані подавати, крім вищих державних посадовців, державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, також судді, прокурори, виконавчі офіцери всіх рівнів і керівники акціонерних компаній, в яких державі належить понад 50% статутного капіталу. Відомості, наведені в деклараціях, перевіряє Головна інспекція з питань декларування та аудита майна.

У Румунії порядок здійснення фінансового контролю осіб, уповноважених на виконання функцій держави, закріплений у За-

коні «Про Національну антикорупційну агенцію», згідно з яким, як і в Албанії, відомості про майно, крім державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, подають прокурори, судді та їхні помічники, спеціальний допоміжний персонал судів і прокуратур. Зазначені дані направляються до Національної антикорупційної агенції, що контролює своєчасність їх подання [15].

Згідно із Законом України «Про засади запобігання та протидії корупції» [16] від 11 червня 2009 року № 1506-IV спеціальній перевірці підлягають відомості, надані державними службовцями про: достовірність інформації про доходи, їх джерела та зобов'язання фінансового характеру, в тому числі за кордоном, щодо особи, яка претендує на посаду, та близьких їй осіб.

Крім того, державні службовці зобов'язані подавати відомості про майно, доходи, витрати, зобов'язання фінансового характеру, у тому числі за кордоном, у порядку та обсягах, визначених законами й іншими виданими на їх основі нормативно-правовими актами. Інформація про доходи, їх джерела та зобов'язання фінансового характеру, зокрема й за кордоном, щодо особи, яка претендує на посаду, та близьких їй осіб належить до відомостей, які підлягають спеціальній перевірці. Порядок оприлюднення зазначених відомостей визначається вказаним законом.

Відповідно до Закону України «Про боротьбу з корупцією» від 5 жовтня 1995 року № 357 [17] підлягають щорічній публікації в офіційних виданнях державних органів України декларації про доходи Президента України, Голови Верховної Ради України та його заступників, народних депутатів України, Прем'єр-міністра України та членів Кабінету Міністрів України, голів та суддів Конституційного, Верховного, вищих спеціалізованих судів, Генерального прокурора України та його заступників, а також членів сімей згаданих вище посадових осіб. Проте на практиці, якщо дані про декларації президентів, міністрів чи народних депутатів іноді з'являються у засобах масової інформації, то декларації про доходи вищого суддівства або Генерального прокурора України більшості громадян недоступні. Оприлюднення декларацій про доходи, власне, державних

службовців чинним Законом України «Про державну службу» не передбачено.

У Російській Федерації відомості про доходи, майно та зобов'язання майнового характеру, представлені державними та муніципальними службовцями, є відомостями конфіденційного характеру, якщо федеральним законом вони не віднесені до відомостей, які становлять державну таємницю [18].

Згідно з Указом Президента Республіки Татарстан «О представлении лицами, занимающими государственные должности в Республике Татарстан, сведений о доходах и имуществе» від 18 липня 1997 року № УП-376 відомості, які містяться в декларації і довідці, що надана державним службовцем, можуть бути опубліковані в республіканських засобах масової інформації в порядку, що встановлює цей Указ [19].

Сьогодні в Україні декларації залишаються конфіденційними для більшості державних службовців. Не існує чітких правил розкриття інформації, тому створюється враження, що система вразлива для суб'єктивних інтерпретацій, і, як наслідок, є ризик несправедливого її застосування. Декларації перевіряються до того, як державний службовець вступає на посаду, у ході первинної процедури перевірки. Після цього механізму постійної перевірки не існує. Це означає, що дуже вразлива сфера залишається поза увагою, оскільки важливою функцією декларування активів є демонстрація коливань в рівні добробуту державних службовців у період проходження служби. Важливим є саме порівняння між рівнем добробуту в момент вступу на посаду та легальна заробітна платня за період проходження служби та рівнем добробуту при залишенні на посаді.

У розвинутих європейських країнах керівник середнього рівня міністерства отримує заробітну плату, що становить приблизно 2,5–3 середніх зарплатні по цій країні. В Україні 90 тис. державних службовців отримують заробітну плату на рівні прожиткового мінімуму. Певні кроки у поліпшенні такої ситуації в Україні зроблено Указом Президента України «Про заходи щодо реформування державної служби в Україні та забезпечення захисту конституційних прав державних службовців» від

20 вересня 2007 року № 900/2007, яким доручено Кабінету Міністрів України з 1 січня 2010 року встановити мінімальний посадовий оклад держслужбовцям на рівні не менш як два розміри мінімальної зарплати [20].

Відповідно до чинного законодавства України державний службовець повинен декларувати свої доходи та доходи членів своєї сім'ї. Недотримання цієї вимоги є підставою для його звільнення з посади (статті 6, 9 Закону України «Про боротьбу з корупцією», ст. 10 Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції», ст. 13 Закону України «Про державну службу» та п. 24 Наказу Головного Управління державної служби України «Про затвердження Загальних правил поведінки державного службовця» від 23 жовтня 2000 року № 58 [21].

Зазначені положення сприяють тому, щоб державні службовці виконували свої посадові обов'язки в інтересах служби та держави, а не в своїх особистих інтересах та в інтересах своєї сім'ї. Однак доводиться констатувати, що деякі посадові особи, крім своєї заробітної плати, збагачуються за рахунок інших джерел у незаконний спосіб. Унаслідок того зростає корумпованість державних службовців, підривається авторитет влади.

В Україні передбачено лише адміністративну відповідальність за недостовірні дані, вказані в декларації, – штраф від 15 до 25 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Це порушення також є підставою для відмови у призначенні на посаду та для позбавлення права балотуватись у депутати або на виборні посади в державні органи. Прийняття рішення про встановлення кримінальної відповідальності за сумісництво державного службовця з підприємницькою діяльністю, можливо, і є виходом зі становища, що склалося, але при цьому потрібно враховувати, що відкрито таким сумісництвом ніхто не займається. Все оформлюється через родичів, підставних осіб. Американських фахівців відверто дивує українська система декларування доходів. За їх словами, смішно дивитися на декларації високопосадовців, де зазначено річні доходи в п'ять-шість разів менші, ніж вартість їх особистих автомобілів. Навіть якщо чиновник приховав невелику суму, не-

обхідно організувати розслідування. Тільки так можна вирішити проблему, вважають американські фахівці. На їхню думку, українські чиновники пишуть відверту неправду й за це не відповідають. За висновками американських експертів, щоб українська система декларування доходів запрацювала, потрібна лише політична воля уряду. Перевірити правдивість інформації, поданої в декларації чиновником, не проблема [22].

Слід звернути увагу на зарубіжний досвід тих держав, у яких боротьба з організованою злочинністю та корупцією успішно ведеться тривалий час. Так, згідно із Законом Італії «Про заходи проти мафії» від 31 травня 1963 року № 375, до якого були внесені доповнення у 1982 році стосовно осіб, які підозрюються у зв'язках з організованою злочинністю, в тому числі відповідно до корумпованих чиновників, застосовується розслідування майнового і фінансового становища цих осіб. Метою такого розслідування є встановлення джерел надходження грошових та інших коштів вказаних осіб [23]. У ході розслідування встановлюється, якими правами володіє та чи інша особа у сфері економічної діяльності. Розслідування проводиться не лише стосовно тієї особи, проти якої порушено справу, а і членів її сім'ї (дружини/чоловіка, дітей, батьків), а також усіх тих, хто впродовж останніх років проживав з цією особою. Крім того, розслідування проводиться щодо всіх фізичних та юридичних осіб, з якими підозрюваний займався економічною діяльністю. Якщо в результаті розслідування виявляється, що реальне фінансове та майнове становище підозрюваного не відповідає легальним джерелам доходів, то суд може винести рішення про конфіскацію всіх грошових накопичень, цінностей та майна на користь держави.

Проведене нами дослідження дає підстави дійти зазначених нижче висновків.

1. Кандидати на державні посади та державні службовці зобов'язані подавати декларації про своє майно та доходи, але методологія підрахунку має певні недоліки та прогалини; українська система декларування доходів неефективна; перевірка поданих декларацій здійснюється рідко, а покарання за подання неправдивих відомостей накладається лише в окремих випадках; пи-

тання декларування посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави, своїх доходів та форми державного контролю за такими доходами потребують удосконалення, зокрема неврегульованими залишаються питання відповідності доходів зазначених осіб їхнім витратам.

2. З метою досягнення прозорості державної служби та зниження рівня корупції в Україні: а) розробити та затвердити нову форму декларації, яка забезпечила б «прозорість» влади та реально відображала б

майновий стан сім'ї державного службовця (доходи та витрати); б) для запобігання внесення до декларацій неправдивих даних слід передбачити кримінальну відповідальність, як це зроблено у США, що дасть підстави для проведення відповідних розслідувань.

3. Розробити дієвий механізм оприлюднення відомостей, що містяться у деклараціях (як доходів, так і видатків) державних службовців та вільний доступ до них громадськості з метою підвищення громадського контролю за публічною владою.

Список використаних джерел:

1. Докладно див.: Погорецький М.А. Корупція в Україні: стан та заходи протидії [Текст] / М.А. Погорецький // Протидія корупції в Україні: взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства: матер. міжвід. наук.-практ. конф. – К.: НВВ НА СБ України, 2009. – С. 41–43.
2. Антикоруційні ініціативи Президента України. Офіційне Інтернет-представництво Президента України Віктора Ющенка: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/content/anticorruption.html>
3. Про Концепцію подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності»: указ Президента України від 11 вересня 2006 № 742/2006 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 37. – Ст. 2540.
4. Про державну службу: закон України від 16 грудня 1993 року № 3723-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
5. Про застосування статті 13 Закону України «Про державну службу»: постанова Кабінету Міністрів України від 11 серпня 1995 року № 641 // Зібрання постанов Уряду України. – 1995. – № 12. – Ст. 279.
6. Комітет з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією рекомендує направити на доопрацювання проект закону про внесення змін до статті 13 Закону України «Про державну службу»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>
7. Декларація про доходи, зобов'язання фінансового характеру та майновий стан державного службовця та особи, яка претендує на зайняття посади державного службовця (затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 6 березня 1997 року № 58 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 31 березня 1997 року за № 104/1908) // Офіційний вісник України. – 1997. – № 14. – С. 214. – Код акта 438/1997.
8. Про податок з доходів фізичних осіб: закон України від 22 травня 2003 року № 889-IV // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 127. – 12 липня.
9. Додаток № 1 до Інструкції про прибутковий податок з громадян, затвердженої наказом Головної державної податкової інспекції України від 21 квітня 1993 року № 12 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 3. – Ст. 104. – Код акта 21190/2002.
10. Декларація про доходи та майновий стан осіб, які звернулися за призначенням усіх видів соціальної допомоги, та довідки про склад сім'ї або зареєстрованих у житловому приміщенні/будинку осіб, затверджена Наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 22 липня 2003 року № 204 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 34. – Ст. 1834. – Код акта 26170/2003, із змінами (Наказ від 13 лютого 2009 року № 58).
11. Декларація про валютні цінності, доходи та майно, що належать резиденту України і знаходяться за її межами, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 25 грудня 1995 року № 207: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.nau.ua/doc/?uid=1003.124.0>
12. Декларація про майно та доходи кандидата в народні депутати України, яку затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 14 листопада 2005 року № 780 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 47. – Ст. 2959. – Код акта 34358/2005.
13. Декларація про майно та доходи кандидата в депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та на посаду сільського, міського голови, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 27 грудня 2005 року № 935 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 52. – Ст. 3372. – Код акта 34810/2005.
14. Якименко Юрій. Держслужба за правилами: про користь того, як корисно вчитися в інших / Юрій Якименко (Центр Разумкова) // Дзеркало тижня. – 2005. – № 44 (572). – 12–18 листопада.
15. Яременко С. Декларування доходів особами, уповноваженими на виконання функцій держави [Текст] / С. Яременко, А. Козловський // Вісник державної служби України. – 2008. – № 3.

16. Про засади запобігання та протидії корупції: закон України від 11 червня 2009 року № 1506-IV // Голос України. – 2009. – № 132. – 18 липня.

17. Про боротьбу з корупцією: закон України від 5 жовтня 1995 року № 357 // Відомості Верховної Ради України – 1995. – № 34. – Ст. 266.

18. Горелов Д. Аналітична записка. Удосконалення механізму декларування доходів та видатків посадових осіб держави та суддів / Д. Горелов // Відділ стратегій розвитку громадянського суспільства та протидії корупції: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/mart2009/15.htm>

19. О представлении лицами, занимающими государственные должности в Республике Татарстан, сведений о доходах и имуществе: указ Президента Республики Татарстан от 18 июля 1997 года № УП-376: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: // <http://www.tatar.ru/>

20. Про заходи щодо реформування державної служби в Україні та забезпечення захисту конституційних прав державних службовців: указ Президента України від 20 вересня 2007 року № 900/2007 // Урядовий кур'єр. – 2007. – № 176. – 26 вересня.

21. Про затвердження Загальних правил поведінки державного службовця: наказ Головного Управління державної служби України від 23 жовтня 2000 року № 58 // Офіційний вісник України. – 2000 р. – № 45. – Ст. 1971. – Код акта 17113/2000, зареєстровано Міністерством юстиції України від 7 листопада 2000 року № 783/5004.

22. Конфлікт інтересів, а по-простому – корупція // Газета Kyiv Weekly. – № 26: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weekly.ua/ukr/?art=124232779>

23. Про заходи проти мафії: закон Італії від 31 травня 1963 року № 375 // Справа МНДЦ при РНБО України № 15 від 2002 року.

*Микола ПОГОРЕЦЬКИЙ,
Олена БУСОЛ*

**УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕКЛАРУВАННЯ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ ОСІБ,
УПОВНОВАЖЕНИХ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ, ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ
ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ**

Резюме

Висвітлено проблеми декларування доходів та видатків осіб, уповноважених на виконання функцій держави, та членів їх сімей в Україні, запропоновано шляхи забезпечення вищого рівня підзвітності державних посадовців, удосконалення контролю за дотриманням стандартів етики та адміністративної діяльності українською владою.

*Николай ПОГОРЕЦКИЙ,
Елена БУСОЛ*

**УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ДЕКЛАРИРОВАНИЯ ДОХОДОВ И РАСХОДОВ
ЛИЦ, УПОЛНОМОЧЕННЫХ НА ВЫПОЛНЕНИЕ ФУНКЦИЙ ГОСУДАРСТВА, И ЧЛЕНОВ
ИХ СЕМЕЙ КАК ОДИН ИЗ ФАКТОРОВ СНИЖЕНИЯ УРОВНЯ КОРРУПЦИИ В УКРАИНЕ**

Резюме

Освещены проблемы декларирования доходов и расходов лиц, уполномоченных на выполнение функций государства, и членов их семей в Украине, предложены пути обеспечения высшего уровня подотчетности должностных лиц государства, усовершенствования контроля за соблюдением стандартов этики и административной деятельности украинской власти.

*Mykola POGORETSKY,
Olena BUSOL*

**IMPROVEMENT OF THE MECHANISM OF INCOME AND EXPENDITURES
DECLARATION BY STATE EXECUTIVES AND MEMBERS OF THEIR FAMILIES AS ONE
OF THE FACTORS ON DECREASING CORRUPTION RATE IN UKRAINE**

Summary

The problems of incomes and expenditures declaration by state executives and members of their families are examined in the article. The ways to ensure the higher level of state officials accountability and improvement of control on ethics and administrative activity standards observance by Ukrainian state power are proposed.